Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

EU/126/2022
EU/126/2022-UM-13

20.12.2022

EU-ASEAN huippukokous Brysselissä 14.12.2022

EU- ja ASEAN-maiden päämiehet kokoontuivat Brysseliin 14.12. ensimmäiseen yhteiseen huippukokoukseen juhlistaakseen 45-vuotista yhteistyötä. Kokousta ennen hyväksytty yhteinen julkilausuma korosti sitoutumista kansainvälisen sääntöperäisen järjestelmän puolustamiseen ja otti kantaa Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainassa, sekä Afganistanin, Myanmarin, Korean niemimaan ja Etelä-Kiinan meren tilanteisiin. Julkilausuma korosti EU:n ja ASEANin yhteistyötä eri sektoreilla, kuten rauha ja turvallisuus, kauppa- ja talous, yhteyspolitiikka ja digitaalinen siirtymä, kestävä kehitys, ympäristö, ilmastonmuutos ja energia. EU ilmoitti Global Gatewayn alla annettavasta 10 miljardin ohjelmarahoituksesta.
PMI Marin korosti puheenvuorossaan EU:n ja ASEANin välisen strategisen kumppanuuden merkityksen kasvaneen Venäjän hyökkäyssodan myötä ja korosti tarvetta jatkaa Ukrainan tukemista. PMI Marin nosti esiin tarpeen lisätä käytännön yhteistyötä (kauppa, vihreä talous, digitalisaatio, yhteyspolitiikka) ja ihmisten välisiä yhteyksiä indopasifisella alueella.

Huippukokouksen keskusteluissa ASEAN toivoi kauppasuhteiden syventämistä, lisää investointeja alueelle, yhteistyötä ja tukea ilmastonmuutoksen seurauksiin vastaamisessa ja vihreässä siirtymässä sekä ihmisten välisten kontaktien lisäämistä. Osa ASEAN-maista korosti molemminpuolisen kunnioituksen tärkeyttä yhteistyössä. EU korosti sitoutumistaan Kaakkois-Aasian alueeseen ja yhteistyön syventämiseen kaikilla mahdollisilla alueilla. EU korosti, että Venäjän hyökkäyssota ei kosketa vain Eurooppaa, vaan rikkoessaan kansainvälisen oikeuden sääntöjä, se uhkaa kaikkia.

EU:n ja ASEAN-maiden huippukokous järjestettiin Brysselissä 14.12.2022. Huippukokous juhlisti alueiden välistä 45-vuotista yhteistyötä ja vuonna 2020 solmittua strategista kumppanuutta ollen sarjassaan ensimmäinen. Kokoukseen osallistuivat Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Michel, komission puheenjohtaja von der Leyen, EU-maiden (pl. FR, DK, IT, LV, SK) päämiehet sekä kahdeksan ASEAN-maan (Kambodzha, Filippiinit, Indonesia, Brunei, Thaimaa, Laos, Vietnam, Singapore) päämiehet. Myanmaria, jossa valtaa pitää helmikuussa 2021 vallankaapannut sotilasjuntta, ei ollut kutsuttu kokoukseen. Tämä päätös oli linjassa ASEANin sisäisen päätöksen kanssa. Malesiaa edusti ulkoministeri. Kokoukseen osallistuivat myös EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Borrell sekä kansainvälisistä kumppanuuksista vastaava komissaari Jutta Urpilainen. Pääministeri Marin edusti Suomea ja delegaatiossa olivat mukana Eurooppa-ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen, EU-asioiden osaston osastopäällikkö Jari Luoto, erityisavustajat Lauri Voionmaa ja Saara Pokki ja EU-asioiden viestintäasiantuntija Rami Kurth valtioneuvoston kansliasta,

apulaisosastopäällikkö Juha Niemi ja yksikönpäällikkö Arto Haapea ulkoministeriöstä sekä Suomen pysyvä edustaja Markku Keinänen ja ulkoasiainsihteeri Marjo Kaller Suomen pysyvästä EU-edustustosta.

Kokouksessa hyväksyttiin EU:n ja ASEANin välillä ennalta neuvoteltu yhteinen julkilausuma (https://www.consilium.europa.eu/media/60846/eu-asean-leaders-statement.pdf), jossa vahvistetaan strategisen kumppanuuden rakentuvan tasa-arvoisuuden ja kansainvälisen oikeuden pohjalle sekä molempia hyödyttävälle yhteistyölle. Molemmat osapuolet näkevät indopasifisella alueella mahdollisuudet vahvaan kasvuun ja ne lupaavat syventää yhteistyötä ja etsiä uusia alueita yhteistyölle EU:n indopasifisen strategian ja ASEANin indopasifisen ohjelman (AOIP) prioriteettien mukaisesti. Julkilausumassa esitellään konkreettista yhteistyötä ja tulevia tavoitteita eri sektoreilla, kuten rauha ja turvallisuus, kauppa- ja talous, yhteyspolitiikka ja digitaalinen siirtymä, kestävä kehitys, ympäristö, ilmastonmuutos ja energia sekä covid-19 pandemia. Merkittävimpiä huippukokouksessa juhlistettuja yhteistyön tuloksia ovat alueiden välinen lentoliikennesopimus (CATA), yhteistyö- ja kumppanuussopimukset Malesian ja Thaimaan kanssa, digitaalikumppanuus Singaporen kanssa ja energiakumppanuudet (JTEP) Indonesian ja Vietnamin kanssa. Tulevaisuuden yhteistyö pohjautuu elokuussa 2022 hyväksytyn toimintaohjelman linjauksille ja EU:n Global Gatewayn puitteissa julkistamalle 10 miljardia euron rahoitukselle.

Julkilausumassa vahvistetaan yhteinen sitoutuminen monenväliseen järjestelmään ja kansainväliseen sääntöperäiseen järjestykseen sekä otetaan kantaa Etelä-Kiinan meren, Myanmarin, Ukrainan, Korean niemimaan ja Afganistanin tilanteisiin. Julkilausumassa tuomitaan Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa viitaten UNGA-päätöslauselmaa (ES-11/1) koskevaan äänestystulokseen 2.3.2022. EU:n ja ASEANin tulevien huippukokousten osalta sovittiin asiaan palattavan vuoden 2023 aikana.

Huippukokouksen avajaisseremoniassa EU-johtajat korostivat yhteistyön laajuutta ja mahdollisuuksia sekä totesivat, että Venäjän hyökkäyssotaa käydään koko Eurooppaa vastaan ja se uhkaa kaikkia maailman maita rikkoessaan sääntöperäistä järjestelmää. Myös EU-puheenjohtajana toimiva Tshekki korosti, että sekä EU että ASEAN ovat todistaneet väkivaltaisia konflikteja alueellaan, joten tulee yhdessä tehdä kaikki voitava niiden estämiseksi. ASEANin väistyvän puheenjohtajamaa Kambodzhan PMI Hun Sen korosti, että EU:n ja ASEANin yhteistyö on johtanut molempien menestykseen ja tulisi myös jatkossa hyödyntää kaikki mahdollisuudet strategisen kumppanuuden vahvistamiseen. Hun Sen korosti sääntöperäisen järjestelmän hyödyttävän kaikkia ja tuomitsi valtioiden kansainvälisen oikeuden rikkomukset. Hun Sen nosti esiin Myanmarin tilanteen ja totesi, ettei koskaan sodan kautta tai sodalla uhkailemalla voida saavuttaa mitään hyvää. ASEANin EU-suhteiden koordinaattorina toimivan Filippiinien presidentti Marcos Jr. näki yhteistyössä kolme prioriteettia; läheisempi merellinen yhteistyö (ml. UNCLOS), kahdenvälisten ja instituutioiden välisten suhteiden syventäminen (ml. kauppasopimukset) ja yhteistyö ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa. ASEANin tulevan puheenjohtajamaan Indonesian presidentti Widodo totesi, ettei EU:n ja ASEANin välinen yhteistyö aina ole helppoa, vaan on myös eriäviä näkökantoja. Widodon mukaan EU:n ja ASEANin kumppanuuden on perustuttava tasa-arvoisuudelle ja molemminpuoliselle kunnioitukselle. Kaakkois-Aasia tarjoaa EU:lle merkittäviä taloudellisia mahdollisuuksia ja tämän vuoksi strateginen kumppanuus on tärkeä.

Pääministeri Marin korosti puheenvuorossaan EU:n ja ASEANin välisen strategisen kumppanuuden merkityksen kasvaneen Venäjän hyökkäyssodan myötä. Marin totesi, että sota vaatii vahvan globaalin reaktio ja korosti, että Ukrainan tukea tulee jatkaa. PMI Marin nosti esiin tarpeen lisätä käytännön yhteistyötä (kauppa, vihreä talous, digitalisaatio, yhteyspolitiikka) ja muistutti, että EU:n indopasifinen strategia on inklusiivinen.

Huippukokouksen muissa puheenvuoroissa korostui EU-jäsenmaiden taholta vahva kiinnostus yhteistyön syventämiseen ja laajentamiseen ASEAN-maiden kanssa kaikilla eri sektoreilla sekä yhteistyöhön indopasifisella alueella. EU-jäsenmaat korostivat tarvetta jatkaa

sääntöperäisen järjestelmän puolustamista sekä pyrkimystä vastata globaaleihin haasteisiin yhdessä. ASEAN-maat korostivat mm. kauppasuhteiden merkitystä (vapaakauppasopimusten neuvottelu ja EU:n investoinnit alueelle), tukea vihreässä siirtymässä ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja muistuttivat molemminpuolisen kunnioituksen ja tasa-arvon merkityksestä yhteistyössä.

Loppuyhteenvedossaan komission puheenjohtaja von der Leyen totesi keskustelujen osoittavan, että EU ja ASEAN ovat strategisia kumppaneita sanan todellisessa merkityksessä. Seuraavina etappeina suhteen kehittämisessä ovat vapaakauppasopimusneuvottelut, ml. ajatus pidemmällä aikavälillä alueiden välisisestä sopimuksesta, vihreän siirtymän ja digitaalisen siirtymän vauhdittaminen sekä Global Gatewayn edistäminen investointivälineenä alueella. PMI Hun Sen piti huippukokousta menestyksenä ja kiinnitti huomiota yhteisen toimintaohjelman toimeenpanoon, joka on hyvässä vauhdissa. Tärkeää on yhteinen sitoutuminen sääntöpohjaiseen multijärjestelmään sekä vaurauden, rauhan ja vakauden tavoitteluun. Hän kiitti EU:ta sitoutumisesta ASEAN-keskeisyyden periaatteeseen.

Liitteet
Jakelu
Tiedoksi